

Franco i l'Opus Dei

Dades i citacions de diversos historiadors.

1. Sobre l'existència d'un grup de ministres anomenats "tecnòcrates" i la identificació amb l'Opus Dei.

"Río arriba", autobiografia de Gonzalo Fernández de la Mora. Ed. Planeta, 1995.

"A partir de 1957, els columnistes van utilitzar el terme 'tecnòcrata' per caracteritzar un suposat sector. I es va dir que el govern del 1969 representava l'hegemonia d'aquests tecnòcrates. Ministres que van arribar als seus departaments per conèixer molt bé les seves matèries n'hi va haver des del primer Govern i ningú no els va anomenar tecnòcrates. L'expressió, tardanament utilitzada, em sembla ambigua i escassament clarificadora. (...) Des de les meves primeres converses amb Franco i amb Carrero, que van ser els qui van elaborar la llista definitiva, vaig arribar a la conclusió que el seu objectiu principalíssim era reunir un equip d'homes eficaços i lleials que, sense cap reserva, donessin suport a la instauració de la monarquia de les Lleis Fonamentals en la persona de don Joan Carles de Borbó. Aquesta és la clau d'aquell Govern i allò que el diferenciava dels anteriors". pp.174-175.

"Una altra fal·làcia era identificar els partidaris de la política de les coses amb els membres de l'Opus Dei, una institució sense definició política encara que, lògicament, tots els seus membres espanyols, molt pocs llavors, es van alinear amb el Govern de Burgos en una guerra civil que la republicana persecució religiosa va convertir en croada". pp.250-251

"Franco. El hombre y su nación" de George Hills. Llibreria Editorial San Martín, 1968. (v.o. anglesa).

"L'entrada de dos, si no tres, membres d'aquesta organització [l'Opus Dei] al Gabinet de Franco va fer que els comentaristes parlessin de l'Opus Dei com d'un partit polític. Donat el cas que tots ells eren economistes, hauria estat igualment justificable parlar d'una escola d'economia. De fet, ni les seves opinions polítiques ni econòmiques estan unificades". p. 463, nota 14.

"Vista a la derecha" de José María García Escudero. (1988)

"Com, de fet, ni tots els membres de l'Opus Dei que van actuar en política ho van fer amb els mateixos criteris ni tan sols amb criteris paral·lels, ni els coincidents en aquests o aquells criteris pertanyen exclusivament a l'Opus Dei, optaré per parlar de 'tecnòcrates' sense referir-me amb això a cap institució religiosa. I fins i tot procuraré prescindir d'una denominació que tan impròpia sembla respecte als qui s'aplica". p.232.

"La economía política del franquismo (1940-1970)" de Manuel Jesús González González. Ed. Tecnos, 1979.

"El canvi de 1957-1959 va ser impulsat des de l'exterior pels organismes internacionals i directament i indirectament pels EUA. A l'interior del país la situació econòmica era greu, però per si sola no n'hi havia prou per fer el canvi inevitable. (...) Només algunes persones van intentar una fugida cap endavant. Entrant en conflicte amb elements

polítics i ideològics tradicionals, van trencar les resistències i forçar una alternativa diferent de política econòmica.

(...) Molts dels elements amb què van entrar en conflicte van pensar sincerament que l'operació era una traïció al franquisme històric, una maniobra política de gran habilitat per desnaturalitzar el règim. (...) Aquests tecnòcrates utilitzaven en el seu llenguatge el mínim d'al·lusions estrictament necessàries als principis doctrinals del sistema. Això, naturalment, afegia recels i resistències psicològiques". p.26.

"Aquesta resistència inicial, en passar els anys es convertiria en una 'vendetta' contra els socis de l'Opus Dei a posteriors governs del règim franquista. Com que els socis de l'Opus Dei que actuaven en política es repartien aleshores com avui entre diferents corrents, he intentat donar forma més exacta i circumspèct a llenguatge quotidià de manera que em serveixi per a l'anàlisi. Per això m'ha semblat més útil no englobar-los tots en una mateixa família política i parlar de liberalitzadors o primers tecnòcrates amb diverses procedències i amb diferents creences o actituds en matèria de religió, per caracteritzar el petit grup de polítics i tècnics que va impulsar el gir de 1959". p.26, nota 5.

"Franco. Historia y biografía" (2 vols., de Brian Crozier. Ed. Magisterio Español, Madrid, 1969. To: "Franco. A Biographical history", London, 1967.

"L'acusació que l'Opus Dei apuntava a obtenir poder polític i que ho havia aconseguit per fi, es va estendre al febrer de 1957, quan Ullastres i Navarro Rubio van entrar a formar part del Govern de Franco. Exposada així, l'acusació sembla totalment infundada, ja que es basa en una clara concepció errònia d'allò que és l'Opus Dei.

L'Opus Dei no és -com els seus enemics pensen o voldrien que els altres pensessin- un partit polític; tampoc no és un grup polític de pressió, ni, en aquest cas, una mena d'oficina de col·locació per a polítics. Al febrer de 1957, Franco no va acudir als directors de l'Opus Dei -com un hauria de pensar llegint els comentaris hostils- per dir-los: 'Tinc dues vacants per a un parell de tecnòcrates. Envieu-me uns quants candidats perquè pugui triar'. Aquesta no ha estat mai la manera d'actuar de Franco, fins i tot encara que hagués estat el desig de l'Opus Dei. S'hi va esdevenir una cosa molt més pragmàtica i menys sinistra. Franco havia sentit parlar dels mèrits intel·lectuals d'Ullastres i Navarro Rubio i els va fer cridar, donant la casualitat que eren membres de l'Opus Dei. Al mateix temps, va sentir parlar dels mèrits intel·lectuals i tècnics de Castiella i Gual Villalbí, i també els va fer cridar, donant la casualitat que no eren membres de l'Opus Dei.

Amb altres paraules: l'Opus Dei no era un grup polític del qual calia guanyar-se els favors donant-li una participació en el poder, com als monàrquics, a la Falange o l'Exèrcit". p.245.

"(...) L'Opus Dei ofereix ja una àmplia diversitat d'opinions. Rafael Calvo Serer, per exemple, un dels més destacats pensadors de l'Obra, és un monàrquic entusiasta, mentre que Ullastres es mostra fred cap a la restauració. Altres matisos d'opinió van des de l'autoritarisme de dretes fins a una socialdemocràcia cristiana d'esquerres". p. 246.

"Franco. Caudillo de España" de Paul Preston. Grijalbo-Mondadori, 1994. To: "Franco. A Biography", Harper Collins Publishers, London, 1993.

"El fet que López Rodó també fos un membre d'aquesta institució, va portar a especulacions de què els tres constituïen un bloc sinistre a les ordres d'una societat secreta (...) El ressentiment falangista, combinat amb una disposició a creure en sinistres conspiracions maçòniques, va donar vida a la idea de creure que l'Opus era una cosa així com una maçoneria o màfia catòlica". p.831 ed. espanyola; p. 669 ed. anglesa.

"L'arribada dels tecnòcrates ha estat interpretada indistintament com un pla de l'Opus Dei per aconseguir el poder, o com un moviment intel·ligent de Franco per omplir els 'forats buits'. De fet, l'arribada dels tecnòcrates no va ser ni sinistra ni astuta, sinó més aviat una resposta pragmàtica i sense esquema fix a un conjunt de problemes específics. (...) López Rodó va ser escollit per Carrero Blanco. El dinàmic Navarro Rubio va ser elecció del Caudillo. Franco el coneixia des de 1949. Era procurador en Corts pels Sindicats i estava molt bé recomanat pel ministre d'Agricultura sortint, Rafael Cavestany". p.832 ed. espanyola; p.669 ed. anglesa.

"Estaven sorgint funcionaris brillants i treballadors el primordial interès dels quals era més obtenir alts càrrecs dins l'aparell estatal que portar a la pràctica l'ideari de Falange. Això era una veritat absoluta en el cas d'homes com López Rodó i Navarro Rubio, a qui es titllava de ser bàsicament de l'Opus Dei, però que eren més exactament part del que es va anomenar 'la burocràcia dels números u' (aquells que havien guanyat oposicions als càrrecs superiors de la funció pública o càtedres universitàries quan eren molt joves). Altres funcionaris prominents del franquisme en la dècada de 1960, com Manuel Fraga i Torcuato Fernández Miranda, eren habitualment descrits com falangistes. (...) Resulta revelador que a principis de la dècada de 1960 hi hagués més tensió entre López Rodó i Navarro Rubio que entre López Rodó i Fraga". p.863 ed. espanyola.

"Carrero. La eminencia gris del règimen de Franco" de Javier Tusell, Temas de Hoy, 1993.

"De l'ascens de López Rodó allò que sorprèn és la rapidesa, però no té, en canvi, res d'estrany des d'altres punts de vista. Un ministre de Justícia com Iturmendi, que per la seva cartera havia de tenir-les com a preocupació, necessitava, per a la redacció de les Lles Fonamentals, l'assessorament d'un catedràtic de Dret Públic, Polític o Administratiu". p.229.

"La resposta és més matisada que una afirmació habitual en alguna historiografia d'acord amb la qual en aquest moment s'hauria produït l'ascens sobtat dels anomenats tecnòcrates, vinculats a l'Opus Dei. El veritablement sobtat, fins i tot meteòric, va ser en realitat l'ascens de Laureano López Rodó (...). Els altres canvis entren dins de la lògica del sistema polític de Franco". p.232.

"La controvertida qüestió sobre l'ascens al poder dels homes relacionats amb l'Opus Dei es pot resoldre d'una manera bastant simple: eren tècnics en matèries a les quals no arribava l'especialització de Carrero, i el catolicisme d'aquest connectava sens dubte amb el seu". p.233-234.

2. Sobre la presència de membres de l'Opus Dei a l'oposició al règim franquista

"Lo que el Rey me ha pedido" de Pilar i Alfonso Fernández-Miranda, Plaza & Janés, 1995.

"Les diverses forces polítiques de l'oposició antifranquista, situades obertament extramurs de l'Estat, van iniciar el 1974, quan s'albirava l'imminent mort de Franco, un procés de reorganització i convergència que els permetés unir forces i presentar un front unit per a la lluita política que s'acostava.

Al març de 1974 es constituïa la Junta Democràtica sota l'hegemonia del Partit Comunista d'Espanya i integrada a més per l'Associació Socialista d'Andalusia, el PSI de Tierno, el PTE, CCOO, independents radicals (Garcia Trevijano, Calvo Serer i Vidal Beneyto), associacions de barris i grups d'intel·lectuals". p. 43.

"José Luis L. Aranguren. Medio siglo de Historia de España" de Feliciano Blázquez. Ed. Ethos, Madrid, 1994.

"Primer, [Calvo Serer] des de les pàgines del diari de la tarda "Madrid", que, des de 1966, s'havia convertit en l'òrgan més bel·ligerant d'oposició al franquisme, i que seria materialment destruït pel llavors ministre d'Informació i Turisme, Sánchez Bella", p. 136, nota.

"Carrero. La eminencia gris del régimen de Franco" de Javier Tusell, Temas de Hoy, 1993.

"Fraga, en efecte, es trobava amb retrets al Consell de Ministres per part d'aquells que pensaven que la premsa estava desmanada, especialment Alonso Vega i Carrero, els dos militars més a prop de Franco, als quals tenia especial accés López Rodó, però al mateix temps veia que havia membres de l'Opus Dei a la direcció dels dos diaris que li causaven més problemes en la premsa de la capital, 'Madrid' i 'El Alcázar'". p.325

"Juan Carlos I. La restauración de la Monarquía" de Javier Tusell, Ed. Temas de Hoy, 1995.

"A finals de maig de 1968 el diari 'Madrid' va patir la primera sanció greu, i va suspendre la publicació durant diversos mesos. Dins del món periodístic espanyol, aquest diari s'havia convertit amb el pas del temps en la màxima expressió del monarquisme disconforme amb el règim; representava també el testimoni del canvi produït en la ideologia del seu principal inspirador, Rafael Calvo Serer (...). Si es cita el cas de 'Madrid' es deu al fet que la seva suspensió va constituir el principi d'una sèrie de mesures contra el monarquisme". pp.473-474.

"Franco. Caudillo de España" de Paul Preston. Grijalbo-Mondadori, 1994. To: "Franco. A Biography", Harper Collins Publishers, London, 1993.

"López Rodó li va dir al Comte de Ruiseñada, poc després del canvi de gabinet, que els plans de la Tercera Força elaborats per membres de l'Opus Dei com Rafael Calvo Serer i Florentino Pérez Embid estaven condemnats al fracàs". pp.833-834 ed. espanyola.

3. Sobre el paper dels membres de l'Opus Dei a la restauració de la Monarquia Constitucional

"Lo que el Rey me ha pedido" de Pilar i Alfonso Fernández-Miranda, Plaza & Janés, 1995.

"El 25 de febrer de 1976 es van nomenar onze nous presidents de comissions legislatives. Mereix especial atenció el canvi de president a la Comissió de Lleis Fonamentals: Gregorio López-Bravo va substituir Raimundo Fernández-Cuesta.

Aquí està la clau de la renovació gairebé total en les presidències de les comissions. Davant Fernández-Cuesta, que no volia la reforma democràtica, Gregorio López-Bravo, afí a les tesis del president de les Corts, va ser una important ajuda en les 'Corts de la reforma". P.145.

"Franco. Caudillo de España" de Paul Preston. Grijalbo-Mondadori, 1994. To: "Franco. A Biography", Harper Collins Publishers, London, 1993.

"El maig del 1967, López Rodó va delinear a Dionisio Ridruejo, el poeta falangista que havia trencat amb el règim, els seus plans polític de llarg abast. Preocupat per la fragilitat d'un sistema dependent de la vida de Franco, López Rodó volia reemplaçar-lo per una estructura més sòlida d'institucions i lleis constitucionals. Sobre la premissa que 'el poder personal del general Franco ha conclòs', López Rodó desitjava fer que Joan Carles fora oficialment proclamat successor a títol de Rei". p.834.

"Juan Carlos I. La restauración de la Monarquía" de Javier Tusell, Ed. Temas de Hoy, 1995.

"Pel que fa aquells que van representar d'una manera més clara l'opció monàrquica en el Govern de 1957, tenien com a tret comú no només el monarquisme i el col·laboracionisme, sinó també la pertinença a l'Opus Dei. Això explica que en les pròpies declaracions de D. Juan en el llibre de Sainz Rodríguez s'atribueixi a aquesta associació religiosa una actitud global respecte la qüestió monàrquica en el sentit de propiciar la Monarquia de Joan Carles. (...) Però en les mateixes actituds inicials dels membres de l'Opus Dei havia discrepàncies que acabarien per fer-se patents als anys seixanta. (...) Juan sí que va ser conscient d'aquestes diferències. Mai no va considerar López Rodó com un dels seus, però sí Pérez Embid i Calvo Serer, per exemple, encara que sovint temés l'escàs sentit pràctic del segon". pp.263-264.

"L'endemà, 19 de desembre, D. Juan va reunir el duc amb un grup de consellers (...). No constituïen el plenari del Consell, però sí que eren bona mostra de la pluralitat existent en aquest òrgan, ja que a la llista apareixien tradicionalistes, persones vinculades amb el pensament d'Acció Espanyola i un membre de l'Opus Dei (Florentino Pérez Embid)". p. 297.

"Arribat a aquest punt no pot eludir per més temps la menció de Laureano López Rodó (...). L'acostament és, doncs, tan difícil com obligat, la segona s'imposa pel fet que el protagonista d'aquest llibre [Joan Carles I, rei d'Espanya] segueix considerant-lo -amb Fernández-Miranda i, en un tercer pla, amb López-Bravo- com un dels polítics del règim que van estar més a prop d'ell i el van ajudar més fins al moment de la transició". pp.390-391.

"Per ser catedràtic de Dret Administratiu, i no de Dret Constitucional, no va poder prestar a D. Joan Carles el servei que li va correspondre a Fernández-Miranda, però això no treu reconèixer el seu mèrit en la restauració monàrquica, que va perseguir amb una tenacitat superior a la de qualsevol altre polític del franquisme". p.392.

"Després d'aquella data [1957] Pemán havia funcionat a la pràctica com a punt de coincidència acceptat per tots ('panacea per als nostres mals monàrquics', el va

denominar en una carta Sainz Rodríguez) i en ell s'havia concentrat la representació de la causa dins Espanya. (...) A la pràctica aquells que portaven el pes de la causa monàrquica eren Pemán i Sainz Rodríguez". p.393.

"[Juan] li va fer saber al seu fill la decisió utilitzant per a això una persona destinada a exercir un important paper polític durant la transició. Aquest és el sentit que cal atribuir a la gestió d'Antonio Fontán en els últims dies de novembre de 1975". p.643.

"Quan van quedar sols, Juan es va explicar: 'Tu -va dir a Fontán- ets la persona per portar un encàrrec al meu fill'". p.644.

"Els contactes periòdics entre el Rei i Fontán prosseguiren fins a la primavera de 1976; fins a sis ocasions va servir d'enllaç entre pare i fill". p.645.